

FICTION
CONNECTION

COLECȚIE COORDONATĂ DE
Magdalena Mărculescu

Roberta Recchia

Toată viața care ne-a mai rămas

Traducere din limba italiană și note de
Anamaria Gebăilă

Editori:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

Redactare:
Ioana Petridean

Design și ilustrație copertă: Rucsandra Enache

Director producție:
Cristian Claudiu Coban

Dtp:
Gabriela Anghel

Corectură:
Lorina Chițan

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
RECCHIA, ROBERTA

Toată viața care ne-a mai rămas / Roberta Recchia ; trad. din lb. italiană
de Anamaria Gebăilă. - București : Editura Trei, 2025
ISBN 978-606-40-2582-1

I. Gebăilă, Anamaria (trad.)

821.131.1

Titlul original: *Tutta la vita che resta*
Autor: Roberta Recchia

Copyright © Roberta Recchia, 2024
Romanian edition published by arrangement with Laura Ceccacci Literary Agency
through Agentia Literara Livia Stoia.

Copyright © Editura Trei, 2025
pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-2582-1

Bunicii mele Agata

Prolog

Trezirea, 1980

Până la sfârșitul vieții ei, Marisei Ansaldo avea să-i rămână clară în minte imaginea trezirii din acea zi de început de august.

Ca și cum totul s-ar fi întâmplat mai deunăzi, în amintire se vedea iarăși cum își cufunda chipul în palmele făcute căuș, pline cu apă rece, și cum o străbătea un fior de ușurare. În dimineața aceea, văzduhul era nemișcat. Prin fereastra deschisă, dincolo de plajă, marea amuțise. Razele de soare se prelingeau pe faianța din baie, iar ea își pieptăna părul încetișor, remarcând cu oarecare mândrie că îi ieșise bine culoarea în care-l vopsise, aproape același castaniu auriu pe care-l avusese în tinerețe. Apoi, fără părere de rău, privirea îi alunecase încet către urmele lăsate de cei cincizeci de ani de care se apropia de acum.

Chiar și în concediu, pe care și-l petrecea în casa de la mare, se trezea devreme. Se bucura de clipele acelea numai ale ei, înainte să facă gesturile obișnuite de dinaintea ritualului cafelei, cu care își trezea soțul.

Însă, în ziua aceea, în timp ce-și punea halatul scurt, petrecut în talie, zărise în oglinda de la ușa șifonierului imaginea lui Stelvio. Transpirat tot, încă dormea profund

în patul lor. Nu i se mai întâmplase de mult, dar în clipa aceea i-a trecut prin minte un gând ghiduș. Nu-l mai dorea ca odinioară, însă puneam amărâta simțurilor pe seama oboselii, a prezenței fetei, a vigilenței mamei ei, care trăgea mereu cu urechea și-i intimida. Se întorsese încetișor și, în penumbra odăii, simțise pornirea să-i mângâie ușor pieptul dezgolit, barba țepoasă. Poate că începutul vacanței și liniștea aceea densă a intimității o făcuseră să simtă pe buze un fior însetat de săruturile lui aspre, iar între coapse, o căldură plăcută.

Pasiunea se ivise iarăși, nerăbdătoare.

Chiar în clipa aceea auzise, prin ușa întredeschisă, pașii târșâiți ai Letiziei, mama ei, care trecea pe coridor. Și atunci a zâmbit ca pentru sine, resemnându-se în fața ocaziei ratate și aruncând către soțul ei o privire tandră, în timp ce ieșea din cameră.

Aceea a fost ultima oară când pe Marisa Ansaldo o încercase o dorință trupească.

Ultima trezire din viața de dinainte.

I

Viața de dinainte

Dar când începuse viața de dinainte?

Când se hotărâse să se mărite cu Stelvio Ansaldo, ar fi zis Marisa fără șovăire.

A început chiar când, plimbându-se unul lângă celălalt fără să spună nimic, pe strada del Moro, ea s-a întors și s-a uitat la el.

— Vreau să mă mărit cu tine! Hai să ne căsătorim, Ste'.

O spusese așa, din senin, ca și cum l-ar fi provocat să facă o nebunie. El o ținuse cu privirea, uluit. Pe buzele mute i-au fâlfâit atunci o sumedenie de întrebări: „Dacă...?“, „Dar...?“, „De ce...?“ Apoi primi toate răspunsurile de la dragostea lui pentru femeia aceea cu gropițe care-i întindeau zâmbetul către obraji, de la privirea aceea vioaie și directă, care nu știa să mintă. Încuviință, fără să rostească vreo vorbă. În timp ce o lua la braț, strângându-i mâna într-a lui, începea viața de dinainte. Se întâmpla în 1956, într-o duminică. Înainte de căsătoria cu Stelvio, locuise cu ai ei. În mintea Marisei, anii copilăriei și ai primei tinereți erau amestecați, ca într-un album de amintiri alb-negru. Scene care deveneau tot mai neclare, în vreme ce trecerea timpului estompa contururile și fărâmița

detaliile încetul cu încetul. În anii aceia locuise cu sora ei, Emma, și cu părinții. Un lung șir de zile liniștite sau zgomotoase, dar mereu bune, ca îmbrățișarea tatălui ei, cu burta ca un pepene, întotdeauna acoperită cu șorțul de băcan. Marisa nu-și amintea când îl văzuse pentru prima oară pe Stelvio. Își făcuse apariția în viața ei ca un figurant într-un film de cinema, pe fundalul unei scene urmărite fără atenție. Poate că se întâmplase la începutul lui 1954, când Ruggero, cel care făcea livrările pentru brutăria Camastra, își dăduse demisia și plecase să-și încerce norocul la Torino. Ocupată cu ale ei și cu munca la băcănia părinților, multă vreme Marisa nu-l băgase de seamă pe tinerelul acela tăcut care venea dimineața, să aducă pâinea de la Camastra, în locul lui Ruggero. În fiecare zi, înainte să deschidă magazinul, ea așeza marfa pe raft, pregătea prețurile, recapitula comenzile, în vreme ce tatăl ei, cu șorțul mereu imaculat, punea produsele proaspete în noua vitrină frigorifică, de care era mai mândru decât de copiii lui. Când sosea, Stelvio bătea ușor de două ori în geamul ușii, aștepta ca tatăl ei să-i deschidă și îi dădea întâi coșul cu chifle și baghete, apoi pe acela cu pâini rotunde. Tatăl ei se grăbea să le golească și să i le dea înapoi, iar el venea la casa de marcat, să-i semneze ordinul de livrare. Doar un salut cordial și un mulțumesc în fiecare dimineață, cu excepția duminicilor.

Pe vremea aceea, mintea nu-i stătea la el, se gândea la Francesco, iubitul ei care plecase cu doi ani înainte în Elveția, să se facă ospătar la hotelul Bellavista, pe malul lacului Geneva. Firește că era un sacrificiu. Erau departe unul de altul, erau nevoiți să se mulțumească doar cu scrisorile, dar făgăduielile hrăneau așteptarea răbdătoare. Ca s-o consoleze, Francesco îi amintea mereu că pentru ei

doi muncea în Elveția, ca să strângă bani să-și deschidă o cafenea grozavă, chiar acolo, în piață, să le eclipseze chiar și pe acelea din strada Veneto¹. Când reușea să se întoarcă la Roma, după ce făceau dragoste, el îi descria de-a fir a păr cum avea să arate Gran Caffè Malpighi a lor: măsuțe cu scaune Art Nouveau, marmură trandafirie, stucaturi sub tavan, vitrine luminate, decorate cu fier forjat, și muzică după cinci după-amiaza. Francesco hotărâse că nu era cazul ca ea să stea la casă sau să servească la mese, deoarece urma să angajeze oameni pentru așa ceva. Ea avea să-și facă apariția doar din când în când, purtând o haină de blană, după cum i se cuvine patroanei. La început, Marisa râsesse și spusese că n-o deranjează să muncească, doar era obișnuită; lucra în magazinul familiei de când se lăsase de școală și nu-i era greu. Și-apoi, cu un angajat mai puțin puteau economisi, mai ales la început. Dar el nici nu voia să audă, căuta s-o răsplătească pentru așteptarea aceea și să fie iertat de părinții ei, care, după atâta vreme, își doreau s-o vadă la casa ei.

Marisa era tânără, îndrăgostită și distrată. În noiembrie 1955, după șase luni în care nu se întâlniseră, Francesco s-a întors la Roma pentru înmormântarea mătușii din partea mamei. Nu erau foarte afectați de pierdere, fiind prea prinși de pasiunea hrănită de absența îndelungată, iar Marisa a știut sigur că aștepta un copil imediat după Crăciun.

Într-o dimineață de la sfârșitul lui decembrie, cu ochii în lacrimi, l-a implorat pe medicul de familie să nu le spună nimic alor ei și a dat fuga la magazin, justificându-și întârzierea în fața tatălui său printr-o

1 Stradă celebră din centrul Romei, de-a lungul căreia se află numeroase hoteluri, cafenele și restaurante.

banală încurcătură. A mai inventat o scuză pentru a cobori în micul depozit și a început să umble de colo-colo. Ce rușine, și-apoi se și temea, pentru că Francesco era așa departe... Și-a îngăduit să plângă puțin, copleșită de senzația că nu știa încotro s-o apuce, apoi și-a spălat bine ochii cu apă rece și și-a spus că, la urma urmelor, nu era sfârșitul lumii. Nunta se putea organiza în câteva săptămâni, după care putea să-l urmeze pe Francesco în Elveția și să rămână acolo cât ar fi fost nevoie. Îi propusese asta de atâtea ori, în trecut, dar el refuzase, spunând că hotelul îi asigura cazarea și masa într-o cameră dublă pe care o împărțea cu un coleg, economisind astfel mulțișor. La sfârșit de lună, după ce trimitea familiei cât avea de trimis, reușea să pună deoparte aproape întreaga leafă. Dar copilul acesta schimba totul, trebuia să aranjeze lucrurile repede, sub un pretext oarecare, însă nu-i prea păsa ei de gura lumii.

În duminica următoare, pretextând că se duce să vadă o prietenă internată la Santo Spirito¹, l-a sunat pe Francesco din cabina telefonică a unui hotel din centru. Domnișoara centralistă a ținut-o pe fir o groază de timp. Apoi, bărbatul care a răspuns la Hotel Bellavista, care, din fericire, vorbea italiană, a lăsat-o și el să aștepte până i-a făcut legătura la restaurant. Marisa se ruga în sinea ei ca omul să se miște mai repede, căci mai avea doar câteva fise, fiindcă plătitise și suprataxa pentru apel urgent. În cele din urmă, la capătul celălalt al firului s-a auzit glasul

1 Situat în centrul istoric al Romei, la câțiva pași de Vatican, Santo Spirito era cel mai mare spital din Roma în momentul în care este plasată acțiunea romanului; până la transformarea lui în centru pentru congrese în anul 2000, pentru a conserva patrimoniul arhitectural remarcabil, era și cel mai vechi spital din Europa, fiind fondat în 727.

lui Francesco, atât de frumos și pătruns de o îngrijorare ce i-a făcut plăcere și i-a potolit puținel teama care i se cuibărise de două zile în vintre.

— Mimì! Ce s-a întâmplat?

Așa îi spusese dintotdeauna, Mimì. Era clar că se străduise să ajungă cât mai repede la telefon. Marisa a trecut direct la subiect, pentru că fisele se împutinau.

— France', s-a întâmplat ceva. Trebuie să vii la Roma, avem de vorbit.

— La Roma? Acum? Dar ce s-a întâmplat?

— Nu pot să-ți spun acum. Trebuie să stăm de vorbă.

Își coborî glasul atât cât era nevoie ca o tandrețe elocventă să-i înmoaie tonul și zâmbi înainte să adauge:

— Trebuie să vii urgent, dar nu-ți face griji. Eu mă simt bine... ne simțim bine.

La capătul celălalt al firului, dincolo de zgomotul de fond al legăturii telefonice, s-a așternut o tăcere lungă, întreruptă doar de clinchetul îndepărtat al veselei.

— Ai vorbit cu cineva despre asta? Întrebă el, atât de încet, încât Marisa abia dacă l-a auzit.

Marisa a scuturat ușor din cap, nedumerită de întrebarea lui.

— Nu, firește că nu.

— Vin la Roma după Anul Nou, dar tu să nu spui asta nimănui. Ne vedem joi seara, la ora șase, acasă la mătușa mea. Te aștept acolo.

Și a închis fără să-și ia la revedere, înainte să poată murmura și ea până la capăt un „Bine“.

Marisa s-a întors pe jos, zgribulită în pardesiul de lână. Frigul se făcuse mai aprig. Un vânt ușor, dar persistent făcea să-i fluture fularul în care-și înfășurase părul și gâtul. Pe lângă ea au trecut mai multe tramvaie, dar

nu le-a luat în seamă, deși o dureau picioarele. Era bine că se lăsase deja întunericul, fiindcă putea să-și lase dezamăgirea și nefericirea să i se reverse prin ochi fără să se teamă de privirile indiscrete. Oare să nu fi priceput Francesco? Iar dacă pricepuse, cum bănuia ea, ce reacție fusese aceea? Încheierea abruptă a conversației, răceala stabilirii unei întâlniri, ca și cum ar fi fost o chestiune oarecare de rezolvat. Fără tandrețe. Fără emoție. Marisa încerca să înțeleagă; el fusese mereu un bărbat ambițios, care avea în minte planuri clare și bine puse la punct. Nu voia să trăiască precum tatăl lui, care lucra ca telefonist la TETI¹ și avea cinci copii de hrănit cu bani puțini. Oare nu-l îndrăgise și de aceea? Desigur, nu putea tăgădui că un copil venit așa, pe neașteptate, înainte de vreme, schimba lucrurile. Dar, până la urmă, făcuse economii atâta timp, chiar și ea pusese câte ceva deoparte pe carnetul de economii, și-apoi el avea să mai moștenească și o parte din vânzarea apartamentului mătușii dinspre mamă, care murise necăsătorită. S-a convins că, sfătuiindu-se, aveau să găsească o soluție care să aranjeze lucrurile, fără să renunțe la prea multe. Înainte să ajungă acasă, și-a spus că, până la urmă, răceala lui Francesco era de înțeles și mai-mai că s-a simțit prost că nu găsisse cuvinte mai potrivite ca să-i spună că urma să fie tată.

Zilele acelea, până în joia de după Anul Nou, i s-au părut nesfârșite. Ca scuză pentru că era abătută, a inventat o gripă ușoară, o febră însoțită de un roșu în gât și o durere de cap care nu voia să cedeze. A acceptat cu

1 TETI, acronim pentru Società Telefonica Tirrena, a fost, din 1924 și până în 1964, o companie de telefonie italiană care își desfășura activitatea în unele regiuni cu ieșire la Marea Tireniană, printre care și Lazio, cu reședința la Roma.

plăcere îngrijirile pe bază de lapte cald și miere acordate de mama sa și orele de odihnă impuse de tatăl ei; astfel, a stat îndelung închisă în camera pe care o împărțise la un moment dat cu Emma, sora ei mai mare, care se căsătorise cu doi ani înainte. Emmei nu-i păsase niciodată de magazinul familiei, așa că la paisprezece ani se angajase la croitorie, pentru că voia să se facă modistă. Cum era talentată, la începutul lui 1951, părinții o ajutaseră să-și deschidă un mic atelier de croitorie pe strada Pinerolo¹. Apoi îl cunoscuse pe Emanuele Bassevi, un evreu care făcea afaceri cu produse textile și care, de dragul ei, rupsesse legăturile cu familia și acceptase să fie exclus din lumea lui, atât de intransigentă, îndurând durerea de a auzi blestemul tatălui său repetat chiar și pe patul de moarte. Cu toate acestea atunci erau un cuplu liniștit. Îl botezaseră Donato pe primul lor născut, la fel ca pe bunicul care murise. Așa i se păruse lui Emanuele că-și răscumpără greșelile față de tatăl lui, care, până la căsătoria cu Emma, îl iubise mult și se străduise să nu-i lipsească nimic. De când se logodise cu Francesco, și Marisa visa o asemenea relație, care să poată rezista în fața cutremurelor și a neajunsurilor.

Joi după-amiază, a spus că se simte mai bine și că se duce la coafeză, la Clelia, să-i aranjeze părul, pe care, de fapt, și-l spălase și și-l pieptănase temeinic. Coafeza îi era prietenă de încredere, așa că o rugase s-o acopere. A luat tramvaiul către Porta Maggiore. A ajuns cu oră mai devreme la întâlnire, dar a încercat totuși la ușă, bătând mai întâi șovăielnic, apoi mai hotărât, iar Francesco a venit să-i deschidă. Era în cămașă, cu primii trei nasturi

1 Stradă cu numeroase magazine, situată în afara zonei centrale a Romei, într-un cartier mai curând muncitoresc.

de la gât descheiați și cu mânecile suflecate. A salutat-o fără vreo sclipire pe chip. I-a spus doar „Intră!” și s-a dat laoparte din calea ei. Împietrită de jenă, Marisei nici măcar nu i-a venit să-l îmbrățișeze.

În ultimii doi ani, fuseseră de multe ori în apartamentul acela, căci, înainte să moară, mătușa Costantina stătea mai mult la sanatoriu decât pe-acasă. Mergeau acolo pe ascuns, ca să fie împreună, încă din ziua în care Marisa se hotărâse să i se dăruiască, pentru ca el să nu caute altundeva ceea ce-i putea oferi ea însăși, de vreme ce se iubeau. Încă din prima după-amiază petrecută împreună în dormitorul pompos al Costantinei, Marisa știuse cu și mai multă certitudine că Francesco Malpighi era bărbatul vieții ei. Când l-a văzut acolo, întins lângă ea, sorbind-o din priviri, și-a pierdut orice urmă de pudoare și de precauție. Atunci fusese fericită; și totuși în seara aceea Marisa a simțit că pereții tapetați cu roșu și mobilele împopoțonate cu bibelouri o apăsau și-i înăbușeau respirația.

Francesco a arătat spre gheridonul cu lichioruri.

— Vrei un păhărel?

În timp ce Marisa dădea încet din cap că nu, el i-a făcut semn să se așeze. L-a ascultat fără ca măcar să-și dea seama și s-a așezat pe canapeaua cu spătarul tivit cu fir aurit, cu perne uzate și moi, în care s-a afundat ceva mai mult decât era cazul. Rămăsese cu pardesiul pe ea și ținea strâns, cu ambele mâini, mânerele genții.

Dintr-odată, silueta aceea masculină zveltă, în stare să-și păstreze eleganța chiar și când trudea, trupul acela pe care-l cunoscuse prin toate simțurile cu care o înzestraseră firea, i-a devenit străină. El rămăsese în picioare, într-o postură rigidă, cu mâinile în buzunare, păstrând

o distanță studiată. Era încruntat, cu chipul îndreptat către ea, și cu toate astea n-o văzuse nici măcar când o ținuse cu privirea. Stătea dinaintea ei ca un orb, fără s-o vadă. Sau, mai bine zis, fără să vrea s-o vadă. În loc de disperare, Marisa a simțit, uimită, o liniște lăuntrică deplină. Se pregătise pentru lacrimi, pentru rugăminți, căci înțelesese cum stăteau lucrurile încă de când îi dăduse telefon, încă din cabina de la hotel. Își adunase puterile ca să înfrunte momentul acela, ca și cum ar fi fost o bătălie, iar acum sufletul ei se liniștise, respirația i se domolise și-l privea drept în ochi, așteptând.

— Mă gândeam să vin încoace în februarie și să stăm de vorbă, Mimì.

Și-a depărtat puțin coatele de corp, fără să-și scoată mâinile din buzunare.

Marisa îl asculta, răbdătoare.

— Multe s-au schimbat, continuă el. Cum să-ți spun?

Tăcerea ei, privirea hotărâtă și ținută asupra lui începeau să-l agite.

— A trecut timpul, noi eram departe... Eu te-am iubit mereu, dar lucrurile se mai schimbă.

Abia dacă i se simțea emoția în glas, ca și cum ar fi răspuns unor întrebări pe care ea nu i le pusese niciodată.

— Trebuie să mă-nțelegi, Mimì!

Marisa trase încet aer în piept.

— Dar copilul acesta e și al tău, rosti ea aproape în șoptă, fără să apese cuvintele.

— Știu, știu! spuse el, dând din cap cu hotărâre și cu o urmă de frică.

Și-a scos mâinile din buzunare și a început să le agite, subliniindu-și astfel disperarea, ca și cum ar fi vrut să i-o arate.

— Voiam să-ți vorbesc despre asta altfel, în alt moment.

— Despre ce să-mi vorbești?

Francesco i-a mărturisit, fără cea mai mică urmă de stânjenală:

— M-am logodit cu o altă femeie, în Elveția.

Marisa și-a îngăduit să-și arate uimirea printr-o ridicare din sprâncene abia schițată.

— Fiica patronului. Înțelege ce înseamnă asta pentru unul ca mine?

Cuvintele i-au explodat pe buze în timp ce se apleca puțin spre ea, vârându-și iar mâinile în buzunare.

— Fiica patronului, Mimi!

Marisa dădu din cap imperceptibil.

— Patroana...

Colțul gurii i s-a strâmbat într-un zâmbet amar. S-a așternut o liniște tulburată doar de bătaile pendulei. Brusc, a simțit nevoia să se gândească la altceva și și-a lăsat privirea să alunece către măsuta rotundă de lângă canapea. Alături de o vază de cristal goală trona o statueta din porțelan alb, fin; etern nemișcată, o domniță melancolică se dădea într-un leagăn agățat de o creangă înflorită, acoperită de un strat compact de praf. I s-a făcut milă de mătușa Costantina, care, atâta amar de vreme, poate că n-avusese pe nimeni care să-i țină de urât, în afară de bibelourile acelea banale. În toate lunile din urmă, nu băgase niciodată de seamă singurătatea senină care emana din pereții casei.

— Și eu ce să fac acum? întrebă fără să-l privească, uitându-se fix la domnița aceea.

Îl urmări în timp ce-și scotea mâna din buzunar, șovăielnic.

— Ai aici adresa unei persoane de încredere, din Garbatella¹. Dacă te duci joi după-amiază, pe la două, îți spune ea ce-i de făcut.

Marisa și-a ridicat privirea către ce-i arăta el fără vreo jenă, aproape la repezeală. Era un bilet de cinema îndoit, pe care i-l întindea despăturit și pe care cineva notase o adresă cu un scris ca de școală primară, necunoscut ei. S-a uitat din nou în ochii lui, ca și cum ar fi vrut să se încredințeze că el era bărbatul lângă care plănuise să-și petreacă restul vieții, cu care răsese în momentele intime, cu buzele lipite de ale lui, cu tumultul pasiunii care-i învolbura.

A rămas nemișcată, iar el s-a aplecat s-o prindă de încheietura mâinii și să-i pună cu de-a sila biletul în palmă. De când ajunsese acolo, era prima oară când o atingea. Gestul acela grosolan a făcut-o să-și tragă mâna repede, în timp ce se ridica și lăsa biletul să cadă.

— Mimì, trebuie să mă înțelegi, repetă Francesco, rugându-se de ea pe un ton răzgâiat și aplecându-se să ia biletul de pe podea.

— Ce să înțeleg? murmură ea.

— Așa mă distrugi!

Marisa se îndepărtă și mai mult.

— Întoarce-te în Elveția! N-am nevoie de nimic de la tine.

Francesco a apucat-o de braț, dominând-o cu înălțimea lui, iar chipul i s-a înnegurat de un resentiment care o nedumerea mai mult decât cuvintele rostite.

— Mari', dacă vine pe lume copilul ăsta, toți o să știe că e al meu!

1 Cartier de la periferia Romei.

Ea s-a eliberat din strânsoare, smucind hotărât din mână.

— De ce crezi asta? N-ai putea fi încornorat? îl provocă ea, uitându-se drept în ochii lui.

— Nu vorbi prostii!

— Cum am făcut-o cu tine, aş fi putut s-o fac cu oricine, nu-i așa?

Furia i s-a revărsat lui Francesco prin nări, printr-o pufnitură exasperată.

— Dar de ce nu judeci, fir-ar să fie? strigă el. Pentru Dumnezeu! Ce folos ne aduce nașterea copilului ăstuia?

Marisa ar fi vrut să-l pălmuiască, dar n-a avut puterea. Și-a luat geanta pe care-o lăsase pe pernele canapelei și s-a îndreptat spre ușă. El a oprit-o din nou și a tras-o spre el atât cât să poată să se aplece și să ia ceva din buzunarul unui pardesiou așezat pe brațul fotoliului. A încercat zadarnic să scape din strânsoare. De data asta, Francesco Malpighi i-a pus în palmă un mic cilindru înfășurat strâns în hârtie de ziar lipită cu scotch.

— Sunt franci elvețieni, n-am apucat să-i schimb. În piața Santa Susanna¹ e o bancă mare, ți-i schimbă repede.

A mai zăbovit o clipă, apoi i-a strecurat în buzunar biletul de cinema cu adresa, înainte să adauge:

— E o sumă frumoasă. Pe doamna din Garbatella am plătit-o eu deja, ăștia sunt pentru tine.

Marisa s-a uitat la bancnotele înfășurate. Le strânsese cu grijă, poate ca să nu atragă atenția sau să nu ocupe mult loc. Sau poate credea că, fiind casieră la băcănie, ea considera că era mai bine așa. Dintr-odată, i s-a părut că

1 Largo Santa Susanna este o piață din centrul Romei, unde se află și astăzi sucursalele mai multor bănci.